

Příčina a následek

Kauzalita je takový předpokládaný vztah mezi příčinou a následkem, který chápe příčinu jako to první a časově i věcně předcházející, zatímco následek jako to druhé (až druhotné) a časově i věcně pozdější. Po mém soudu je takováto teorie kauzality (příčinnosti) neudržitelná, protože v sobě obsahuje neodstranitelné a nenapravitelné rozpory. Proto je třeba zmíněný vztah obrátit: je to přece naopak následek, který rozhoduje o tom, co se stane (a eventuálně pak stalo) jeho příčinou. Příčina, která nevede k určitému následku, není „skutečnou“ (nýbrž jen chybně předpokládanou) „příčinou“, ale je naopak sama závislá na eventuelním následku, bez jehož „následování“ (přesně aktivního reagování) by se opravdovou příčinou nikdy nemohla stát. Je to teprve následek (efekt), který s antedecence vytváří příčinu. Je to skvělý příklad toho, jak nějaká aktivita může měnit něco právě jsoucího a tím také minulého: je to díky aktivitě následku, že se nějaká danost může změnit v příčinu, možná lépe řečeno: v podmínku. A protože každá aktivita je výkonem nějakého subjektu (nebo nějakých subjektů), je to de facto určitý subjekt, který si „vyselektuje“ z okolí něco, na co naváže jako na „příčinu“, tj. změní něco pouze se vyskytujícího v příčinu.

(Písek, 130502-3.)